

УДК 004.9:17.023.36

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2025.4.14>

О. В. ДОБРОДУМ

*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри журналістики та реклами,
Державний торгово-економічний університет, м. Київ, Україна
Електронна адреса: dobrodum.olga@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7651-4946>*

КОМУНІКАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ СВОБОДИ ТА СПРАВЕДЛИВОСТІ: ВІД ГУМАНІЗМУ ДО ПОСТГУМАНІЗМУ

У статті розглядаються комунікаційні стратегії, через які конструюються та реалізуються поняття свободи та справедливості в перехідний період від гуманістичної до постгуманістичної парадигми. Комунікація виступає не нейтральним каналом передачі смислів, а активним полем нормативного конструювання: архітектури комунікаційних систем, алгоритмічні правила та платформенні практики формують умови видимості, легітимації та оскарження, в яких свобода та справедливість набувають конкретного змісту.

У гуманістичному дискурсі свобода традиційно розумілася як автономія раціонального суб'єкта, а справедливість – як результат процедурної рівності в діалозі рівних учасників; комунікація в цьому контексті функціонувала як простір аргументації та взаємного визнання. Сучасна цифрова трансформація руйнує ці передумови: масові платформи, персоналізація контенту та автоматизовані модераторські практики роблять видимість та доступ до аудиторії ключовими ресурсами свободи, а справедливість – питанням прозорості та підзвітності технічних та інституційних механізмів.

Постгуманістична перспектива зміщує акцент з індивідуальної суб'єктності на розподілену, гібридну суб'єктність, в якій людські та нелюдські агенти (алгоритми, боти, інтерфейси) спільно формують комунікативні практики. У таких умовах свобода визначається не тільки правом висловлюватися, але й алгоритмічною видимістю, швидкістю поширення та стійкістю присутності в інформаційному полі; справедливість вимагає процедур, що гарантують рівний доступ до каналів поширення, право на пояснення алгоритмічних рішень та механізми колективного перегляду правил.

У висновку підкреслюється, що реконструкція свободи та справедливості в постгуманістичну епоху можлива лише за визнання комунікації як активного конструктора соціального та нормативного порядку та за розробки політик, які забезпечують підзвітність, інклюзивність та колективну участь у формуванні правил мережевої взаємодії.

Ключові слова: комунікаційні стратегії, свобода, справедливість, гуманізм, постгуманізм, людина.

Поставлення проблеми. В епоху прискореної цифровізації, біотехнологічного прориву та глобальних екологічних криз категорії свободи та справедливості, традиційно укорінені в антропоцентричній парадигмі гуманізму, зазнають фундаментального переосмислення. Ця стаття присвячена аналізу еволюції цих концептів через призму комунікації – ключового механізму, за допомогою якого соціальні актори не тільки артикулюють і легітимізують цінності, але й конституують саму тканину соціальної реальності. Комунікація тут розуміється не як нейтральний канал передачі інформації чи простий обмін повідомленнями, а як перформативна та конститутивна практика, що створює, підтримує та трансформує структури свободи та справедливості в дискурсивному та матеріальному просторі одночасно.

Гуманістична традиція позиціонувала комунікацію як раціональний дискурс автономних суб'єктів, де публічна сфера та аргументативний обмін слугували гарантією емансипації та рівності, а консенсус, досягнутий без спотворень і примусу, забезпечував легітимність норм. Однак алгоритмічна реальність, розширення агентності на нелюдські сутності та кризи антропоцену виявили обмеження цієї моделі: комунікація все частіше стає ареною асиметричного домінування, де доступ до голосу, видимості та репрезентації визначається не раціональністю учасників, а прихованими інфраструктурами влади – алгоритмами, датасетами та матеріальними потоками. Постгуманізм пропонує радикальну відповідь: комунікація перестає бути антропоцентричною і перетворюється на розподілену, гетерогенну

мережу, що включає алгоритми, біоматерію, екосистеми та машинні інтелекти, де свобода та справедливість виникають не з діалогу рівних, а з постійної взаємодії різнорідних акторів в умовах радикальної взаємозалежності.

Актуальність теми зумовлена кількома факторами. По-перше, цифровізація радикально змінила комунікативні інфраструктури: платформи не просто медіагують дискурс, а активно його формують, перетворюючи свободу вираження на функцію алгоритмічної видимості, а справедливість – на проблему розподілу уваги, даних та репрезентації. По-друге, глобальні виклики – від кліматичної кризи до біотехнологій – вимагають включення нелюдського в комунікативний простір: справедливість повинна враховувати права екосистем, майбутніх поколінь та штучних інтелектів, а свобода – сумісність людських та нелюдських форм агентності в гібридних мережах. По-третє, пандемічний та екологічний досвід показав неспроможність традиційних моделей: комунікація в умовах кризи перестає бути діалогом рівних і стає боротьбою за репрезентацію в розширеній онтології, де матеріальність та алгоритми визначають можливості висловлювання та визнання.

Сучасна епоха глобальних трансформацій та тотальної цифрової медіатизації суспільного простору вимагає критичного переосмислення фундаментальних концептів свободи та справедливості. Історично комунікаційні стратегії виступали як центральна арена, на якій ці цінності артикулювалися, захищалися та реалізовувалися, встановлюючи раціональну, автономну людину як ключовий суб'єкт публічного дискурсу. Ця конфігурація, центральна для класичного гуманізму, забезпечувала стратегії відкритого діалогу та вільної преси, трактуючи свободу як індивідуальну автономію, а справедливість – як інтерсуб'єктивний консенсус, досягнутий через розумне обговорення. Однак прискорюваний зсув у бік постгуманістичної парадигми, зумовлений розвитком штучного інтелекту (ШІ) та інтеграцією нелюдських сутностей у соціальну та політичну тканину, радикально оскаржує цю антропоцентричну комунікативну модель. Головний аналітичний виклик полягає в тому, щоб зрозуміти, як трансформується природа комунікативного суб'єкта і, як наслідок, механізми забезпечення свободи

та справедливості, коли комунікація переходить від переважно риторичного та людсько-опосередкованого до алгоритмічного та розподіленого характеру. Це дослідження спрямоване на компаративний аналіз еволюції цих стратегій, вивчаючи перехід від гуманістичного ідеалу комунікативної компетенції до складнощів алгоритмічного управління та протокольної справедливості, що дозволяє виявити як епістемологічні розриви, так і потенційні стратегічні спадкоємності в досягненні цих незмінних соціальних благ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гуманістична парадигма конституєвала свободу та справедливість через комунікацію, що можна розуміти як раціонально-критичний дискурс автономних суб'єктів, здатних до рефлексії та взаємного визнання, як це розвивав Юрген Хабермас. У цій моделі комунікація виступала інструментом і гарантією емансипації: публічна сфера забезпечувала аргументативний обмін, мовленнєвий акт створював правовий порядок через перформативну силу слів, як аналізували Джон Ленгшо Остін і Джон Роджерс Серл, а консенсус без примусу слугував критерієм легітимності норм. Свобода мислилася як негативна автономія від тиску і позитивна здатність до самовизначення по Айзаї Берліну, а справедливість – як універсальна рівність раціональних істот по Джону Ролзу. Комунікація залишалася строго антропоцентричною, виключаючи нелюдські форми агентності.

Критичний поворот виявив владу всередині дискурсу: гуманістичні категорії завжди були пронизані домінуванням, де комунікація дисциплінує і виключає несумісних з нормативним образом суб'єкта, як показував Мішель Фуко. Алгоритмічна епоха радикалізувала цю критику: платформи визначають можливість комунікації, створюючи асиметричні структури видимості, де свобода вираження залежить від модерації, а справедливість – від розподілу уваги та даних, як досліджували Тарлтон Гілеспі та Шошана Зубофф.

Постгуманізм руйнує антропоцентричну передумову комунікації, пропонуючи онтологічний зсув від суб'єкта до мережі, як розвивали Розі Брайдотті та Донна Харауей. Комунікація стає гетерогенною, де агентність розподілена між людськими та нелюдськими

вузлами – алгоритмами, датасетами, біоматерією та екосистемами, по Джейн Беннетт, Бруно Латур і Карен Барад. Свобода перевизначається як сумісність і доступ в гібридних системах по Лучано Флоріді та Кетрін Хейлз, а справедливість вимагає репаративного та інфраструктурного вимірів – компенсації боргів перед нелюдським і рівності в комунікативних потоках.

Емпірично перехід проявляється в алгоритмічних платформах, що перетворюють свободу слова на боротьбу за видимість і створюють цифрове відчуження; в біоетичних дебатах, де комунікація включає генетичний код як дискурсивний елемент по Шейлі Ясановф; в кліматичному русі з мультивидовою репрезентацією нелюдського по Бруно Латур; в пандемічному досвіді конфлікту автономії та контролю по Меліссе Френч і Торину Монахану.

У постгуманістичній конфігурації комунікація перестає бути засобом і стає онтологічною інфраструктурою, де свобода та справедливість виробляються через матеріально-дискурсивні взаємодії різнорідних акторів по Карен Барад і Кетрін Хейлз. Це постійна мультивидова переговорна практика, де людина – лише один учасник без привілейованого статусу по Донні Харауей та Кері Вулфу. Саме в цій комунікативній екології слід шукати стратегії свободи та справедливості в техноцені, що вимагає етичної відповідальності перед взаємозалежністю людини, машини та середовища по Бернару Стиглеру та Бруно Латур.

Мета статті полягає в аналітичному та компаративному зіставленні комунікаційних стратегій, спрямованих на реалізацію та забезпечення принципів свободи та справедливості, при їх еволюційному та парадигмальному переході від антропоцентричної моделі гуманізму до гібридної, пост-антропоцентричної парадигми постгуманізму.

Методологія дослідження має інтегративний характер, об'єднуючи підходи з критичної теорії комунікації, політичної філософії та науково-технічних досліджень. Аналіз починається з критичного дискурс-аналізу, спрямованого на виявлення риторичних стратегій та лінгвістичних конструктів свободи та справедливості в гуманістичному дискурсі (наприклад, хабермасівська деліберация), з подальшим зіставленням їх деконструкції в постгуманізмі.

Ключовим є порівняльний аналіз медіа-екосистем, що протиставляє традиційну публічну сферу та її комунікаційні канали (де стратегія – переконання) розподіленим мережевим протоколам та алгоритмам ШІ (де стратегія – верифікація та код). Це доповнюється критичною оцінкою технологій, зосередженою на алгоритмічній справедливості та проблематиці FAT (Fairness, Accountability, Transparency) для оцінки етико-політичних наслідків впровадження нелюдських комунікативних акторів. Нарешті, нормативно-філософський аналіз використовується для розробки концептуальної рамки переосмислення гібридної суб'єктності та формулювання етичних вимог до постгуманістичних комунікаційних стратегій, забезпечуючи при цьому людський контроль та підзвітність у нових системах.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Гуманістична парадигма конституєвала свободу та справедливість через комунікацію, яку можна розуміти як раціонально-критичний дискурс автономних суб'єктів, здатних до рефлексії та взаємного визнання [Habermas, 1989]. У цій моделі комунікація виступала одночасно інструментом і гарантією емансипації: публічна сфера забезпечувала умови для аргументативного обміну, де раціональність гарантувала свободу від спотворень і примусу [Kant, 1784/1991; Arendt, 1958], мовленнєвий акт створював правовий порядок через перформативну силу слів, що конституують соціальну реальність [Searle, 1969; Rawls, 1971], а консенсус, досягнутий в ідеальній мовленнєвій ситуації, слугував критерієм легітимності норм. Свобода мислилася як негативна автономія від зовнішнього тиску і позитивна здатність до самовизначення, де індивід реалізує себе через раціональний вибір [Berlin, 1969], а справедливість – як універсальна рівність раціональних істот перед законом і моральним імперативом, де категоричний імператив забезпечує етичну симетрію. Комунікація тут залишалася строго антропоцентричною: тільки людина володіла здатністю до мови, відповідальності та визнання іншого як рівного, що підкреслювало картезіанський дуалізм розуму та матерії [Taylor, 2007].

Критичний поворот починається з виявлення влади всередині самого дискурсу, де гуманізм постає не як емансипаторний проект, а як маска

для нормалізації домінування. Фуко [Foucault, 1978] показує, що гуманістичні категорії свободи та справедливості завжди були пронизані відносинами домінування: комунікація не звільняє, а дисциплінує, включаючи через виключення тих, хто не відповідає нормативному образу раціонального суб'єкта, і виробляючи суб'єктивність як ефект біовлади, де знання та влада нерозривні. Постструктуралістська критика поглиблює цей аналіз: комунікація, нібито вільна, на ділі відтворює гегемонію, маскуючи її під універсалізм [Lyotard, 1979]. Алгоритмічна епоха радикалізує цю критику: платформи, що керують потоками інформації, не просто модерують комунікацію, а визначають її можливість, створюючи асиметричні структури видимості та невидимості, де доступ до публічності стає функцією прихованих алгоритмічних рішень та економічних інтересів [Zuboff, 2019]. Свобода вираження перетворюється на свободу бути почутим алгоритмом, а справедливість – на справедливість розподілу уваги та даних, де капітал даних колонізує людський досвід, посилюючи нерівність через «цифрову експлуатацію» [Couldry & Mejias, 2019].

Постгуманізм руйнує саму передумову антропоцентричної комунікації, пропонуючи онтологічний зсув від суб'єкта до мережі. Брайдотті [Braidotti, 2019] та Харауей [Haraway, 2016] деконструюють привілейоване становище людського суб'єкта, пропонуючи розглядати комунікацію як гетерогенну мережу, в якій агентність розподілена між людськими та нелюдськими вузлами, включаючи матеріальні та віртуальні сутності. Суб'єкт більше не є єдиним джерелом і адресатом смислу: в дискурс включаються алгоритми, датасети, біоінженерні організми, кліматичні системи, тварини та речі, де матеріальність сама по собі стає агентом комунікації [Latour, 2017; Barad, 2007]. Свобода втрачає індивідуалістичний характер і перевизначається як сумісність і доступ: здатність взаємодіяти з іншими видами інтелекту та матеріальності без примусу до гомогенізації чи антропоморфізації, що передбачає етику «симбіотичного становлення» [Floridi, 2014; Hayles, 1999]. Справедливість, у свою чергу, виходить за рамки дистрибутивної та визнальної моделі і вимагає репаративного та інфраструктурного вимірів – компенсації історичних

боргів перед нелюдським [тваринами, екосистемами, майбутніми поколіннями] та забезпечення рівності доступу до каналів комунікації та репрезентації, де справедливість стає «практикою турботи» [Costanza-Chock, 2020; Puig de la Bellacasa, 2017; Wolfe, 2010].

Емпірично цей перехід проявляється в кількох ключових аренах, ілюструючи онтологічну перебудову комунікації. Алгоритмічні платформи перетворюють свободу слова на боротьбу за видимість: те, що не потрапляє в рекомендації, онтологічно не існує, створюючи нові форми цифрового відчуження та алгоритмічного виключення, де влада проявляється не в прямому примусі, а в прихованих механізмах сортування. Біоетичні дебати навколо редагування генома виявляють новий тип справедливості – хто має право говорити від імені майбутнього організму чи виду, ще не володіючого голосом, і як враховувати агентність нелюдського в етичних рішеннях, де комунікація включає генетичний код як дискурсивний елемент [Jasanoff, 2016; Ferrando, 2019]. Кліматичний рух демонструє комунікацію, в якій нелюдське (океан, ліс, атмосфера) отримує політичну репрезентацію через людських посередників, радикально розширюючи коло суб'єктів справедливості та вимагаючи «парламенту речей» як нової форми дискурсу. Пандемічний досвід COVID-19 показав конфлікт між індивідуальною автономією та колективним виживанням в умовах цифрового трекінгу, де свобода тіла стала функцією алгоритмічної епідеміології та біополітичного контролю, підкреслюючи необхідність постгуманістичної етики турботи [Stiegler, 2018].

Висновки. Еволюція від гуманізму до постгуманізму переводить комунікаційні стратегії свободи та справедливості з площини інтерсуб'єктивного діалогу в площину проектування та етичного налаштування гібридних мереж. Якщо раніше завдання полягало в тому, щоб забезпечити всім людям право голосу в публічному просторі, то тепер виклик полягає в тому, щоб розробити такі комунікаційні екосистеми, які враховуватимуть, артикулюватимуть та гармонізуватимуть інтереси множини різnorідних акторів – від людини та спільнот до алгоритмів, тварин та навколишнього середовища. Це вимагає не тільки нових політичних

та етичних рамок (права роботів, права природи), але й нових мов, інтерфейсів та медіа-архітектур, здатних до рефлексії над власною матеріальністю та владними ефектами. Майбутнє свободи та справедливості залежить від нашої здатності мислити та організовувати комунікацію по той бік антропоцентризму.

Комунікація виступає не просто каналом передачі смислів, а активним конструктором свободи та справедливості: її технічні архітектури, платформенні правила та алгоритми формують видимість голосів, процедури легітимації та можливості оскарження, що вимагає переосмислення суб'єктності та нормативних критеріїв у постгуманістичну епоху. Комунікація в постгуманістичному ключі перестає бути нейтральною рамкою для людського діалогу і перетворюється на поле гібридних зв'язків, де межі між «людиною» та «машиною» розмиваються. Образ кіборга руйнує традиційні бінарні опозиції та дозволяє побачити технології як співтворців соціальних форм, а не просто інструменти; це зміщення радикально змінює розуміння того, хто і як може претендувати на свободу вираження та участь у публічному дискурсі.

В українському контексті питання видимості та голосу набуває особливої гостроти: відновлення публічного слова та боротьба з нав'язаним мовчанням стають не тільки етичним завданням, але й комунікативною стратегією виживання суспільства в умовах кризи. Як зазначають сучасні українські мислителі, повернення голосу та створення платформ для його вираження – ключові елементи демократичної реконструкції, причому ці процеси залежать від того, які комунікаційні інфраструктури доступні та хто контролює їх правила.

Синтезуючи ці перспективи, стає очевидним, що комунікаційна справедливість вимагає не тільки нормативних декларацій, але й інституційних та технічних рішень: прозорості алгоритмів, процедур апеляції, інклюзивного дизайну інтерфейсів та освітніх програм з цифрової грамотності. Реконструкція свободи та справедливості в постгуманістичну епоху можлива лише через проектування комунікаційних архітектур, які визнають гібридну суб'єктність і забезпечують процедурну підзвітність мережевих механізмів, що й становить практичний порядок денний подальших досліджень та політичних реформ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Arendt, H. *The human condition*. University of Chicago Press. 1958.
2. Barad, K. *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press. 2007. <https://doi.org/10.1215/9780822388128>
3. Berlin, I. Two concepts of liberty. In I. Berlin, *Four essays on liberty* (pp. 118–172). Oxford University Press. 1969.
4. Braidotti, R. *Posthuman knowledge*. Polity Press. 2019.
5. Costanza-Chock, S. *Design justice: Community-led practices to build the worlds we need*. MIT Press. 2020. <https://doi.org/10.7551/mitpress/12255.001.0001>
6. Couldry, N., & Mejias, U. A. *The costs of connection: How data is colonizing human life and appropriating it for capitalism*. Stanford University Press. 2019.
7. Ferrando, F. *Philosophical posthumanism*. Bloomsbury Academic. 2019. <https://doi.org/10.5040/9781350059511>
8. Floridi, L. *The fourth revolution: How the infosphere is reshaping human reality*. Oxford University Press. 2014.
9. Foucault, M. *Discipline and punish: The birth of the prison*. Pantheon Books. 1978.
10. Habermas, J. *The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*. MIT Press. 1989.
11. Haraway, D. J. *Staying with the trouble: Making kin in the Chthulucene*. Duke University Press. 2016. <https://doi.org/10.1215/9780822373780>
12. Hayles, N. K. *How we became posthuman: Virtual bodies in cybernetics, literature, and informatics*. University of Chicago Press. 1999.
13. Jasanoff, S. *The ethics of invention: Technology and the human future*. W. W. Norton. 2016.
14. Kant, I. *Groundwork of the metaphysics of morals* (M. Gregor, Trans.). Cambridge University Press. (Original work published 1785). 1998.
15. Latour, B. *Down to earth: Politics in the new climatic regime*. Polity Press. 2018.
16. Lyotard, J.-F. *The postmodern condition: A report on knowledge*. University of Minnesota Press. 1979.
17. Puig de la Bellacasa, M. *Matters of care: Speculative ethics in more than human worlds*. University of Minnesota Press. 2017. <https://doi.org/10.5749/minnesota/9780816696260.001.0001>

18. Rawls, J. A theory of justice. Harvard University Press. 1971.
19. Searle, J. R. Speech acts: An essay in the philosophy of language. Cambridge University Press. 1969.
20. Stiegler, B. The neganthropocene. Open Humanities Press. 2018.
21. Taylor, C. A secular age. Harvard University Press. 2007.
22. Wolfe, C. What is posthumanism? University of Minnesota Press. 2010.
23. Zuboff, S. The age of surveillance capitalism: The fight for a human future at the new frontier of power. PublicAffairs. 2019.

REFERENCES

1. Arendt, H. (1958). The human condition. University of Chicago Press.
2. Barad, K. (2007). Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning. Duke University Press. <https://doi.org/10.1215/9780822388128>
3. Berlin, I. (1969). Two concepts of liberty. In I. Berlin, Four essays on liberty (pp. 118–172). Oxford University Press.
4. Braidotti, R. (2019). Posthuman knowledge. Polity Press.
5. Costanza-Chock, S. (2020). Design justice: Community-led practices to build the worlds we need. MIT Press. <https://doi.org/10.7551/mitpress/12255.001.0001>
6. Couldry, N., & Mejias, U. A. (2019). The costs of connection: How data is colonizing human life and appropriating it for capitalism. Stanford University Press.
7. Ferrando, F. (2019). Philosophical posthumanism. Bloomsbury Academic. <https://doi.org/10.5040/9781350059511>
8. Floridi, L. (2014). The fourth revolution: How the infosphere is reshaping human reality. Oxford University Press.
9. Foucault, M. (1978). Discipline and punish: The birth of the prison. Pantheon Books.
10. Habermas, J. (1989). The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society. MIT Press.
11. Haraway, D. J. (2016). Staying with the trouble: Making kin in the Chthulucene. Duke University Press. <https://doi.org/10.1215/9780822373780>
12. Hayles, N. K. (1999). How we became posthuman: Virtual bodies in cybernetics, literature, and informatics. University of Chicago Press.
13. Jasanoff, S. (2016). The ethics of invention: Technology and the human future. W. W. Norton.
14. Kant, I. (1998). Groundwork of the metaphysics of morals (M. Gregor, Trans.). Cambridge University Press. (Original work published 1785)
15. Latour, B. (2018). Down to earth: Politics in the new climatic regime. Polity Press.
16. Lyotard, J.-F. (1979). The postmodern condition: A report on knowledge. University of Minnesota Press.
17. Puig de la Bellacasa, M. (2017). Matters of care: Speculative ethics in more than human worlds. University of Minnesota Press. <https://doi.org/10.5749/minnesota/9780816696260.001.0001>
18. Rawls, J. (1971). A theory of justice. Harvard University Press.
19. Searle, J. R. (1969). Speech acts: An essay in the philosophy of language. Cambridge University Press.
20. Stiegler, B. (2018). The neganthropocene. Open Humanities Press.
21. Taylor, C. (2007). A secular age. Harvard University Press.
22. Wolfe, C. (2010). What is posthumanism? University of Minnesota Press.
23. Zuboff, S. (2019). The age of surveillance capitalism: The fight for a human future at the new frontier of power. PublicAffairs.

O. V. DOBRODUM

DSc, Professor,

Professor at the Department of Journalism and Advertising,

State Trade and Economic University, Kyiv, Ukraine

E-mail: dobrodum.olga@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7651-4946>

COMMUNICATION STRATEGIES OF FREEDOM AND JUSTICE: FROM HUMANISM TO POSTHUMANISM

The article examines the communication strategies through which the concepts of freedom and justice are constructed and realized during the transitional period from the humanistic to the posthumanistic paradigm. Communication functions not as a neutral channel for transmitting meanings, but as an active field of normative construction: the architectures of communication systems, algorithmic rules, and platform practices shape the conditions of visibility, legitimation, and contestation within which freedom and justice acquire their concrete content.

In humanistic discourse, freedom was traditionally understood as the autonomy of the rational subject, and justice as the outcome of procedural equality in dialogue among equals; communication in this context operated as a space of argumentation and mutual recognition. Contemporary digital transformation dismantles these premises: mass platforms, content personalization, and automated moderation practices make visibility and access to audiences the key resources of freedom, while justice becomes a question of transparency and accountability of technical and institutional mechanisms.

The posthumanist perspective shifts the focus from individual subjectivity to distributed, hybrid subjectivity in which human and non-human agents (algorithms, bots, interfaces) jointly shape communicative practices. In such conditions, freedom is defined not only by the right to speak but also by algorithmic visibility, speed of dissemination, and persistence of presence in the information field; justice requires procedures that guarantee equal access to distribution channels, the right to explanation of algorithmic decisions, and mechanisms for collective revision of rules.

In conclusion, it is emphasized that the reconstruction of freedom and justice in the posthumanist era is possible only by recognizing communication as an active constructor of social and normative order and by developing policies that ensure accountability, inclusivity, and collective participation in shaping the rules of networked interaction.

Key words: communication strategies, freedom, justice, humanism, posthumanism, human.

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025